

XIX a. literatūra. Romantizmas. Maironis

Maironio poezijos patriotiniai motyvai.

Pagrįskite teiginį tinkamomis citatomis.

Entuziastingas Maironio kūrybos patosas, optimizmas ugdė tautinės bendrijos orumą ir žadino uždegančią pasipriešinimo jėgą.

- ☐ „Į darbą, broliai, vyrs į vyrą, / Šarvuoti mokslu atkakliu! / Paimsme arklą, knygą, lyrą / Ir eisim Lietuvos keliu!“ („Užtrauksme naują giesmę“)
- ☐ „Ginkime kalbą, žemę, jos būdą! / Stokim į darbą kaip milžinai!“ („Nebeužtvenksi upės“)
- ☐ „Neras tik atilsio širdis: / Viltis nežvelgs į jos gilybes!...“ („Užmigo žemė“)
- ☐ „Žiūrėk, rytuose aušra jau teka; / Pabudę paukščiai pagiriais šneka; / Laikai juk mainos: slėgė pikti, – / Nušvis kiti / Lietuvai, mūsų tėvynei.“ („Vilnius (prieš aušrą“)
- ☐ „Trokštu draugo arčiau: juo tikėti galiu; / Jis kaip audrą nujaus mano sielos skausmus; / Paslapties neišduos savo veidu tamsiu / Ir per amžius paliks, kaip ir aš, neramus.“ („Nuo Birutės kalno“)

Eilėraščio „Užmigo žemė“ savitumas.

Užmigo žemė. Tik dangaus
Negęsta akys sidabrinės,
Ir sparnas miego malonaus
Nemigdo tik jaunos krūtinės.

Neužmigdys naktis žvaigždės,
Nenuramins širdis troškimų;
Dvasia ko ieško, kas atspės,
Kai skęsta ji tarp atminimų!

Aušra saulėtekio nušvis,
Ir užsimerks nakties šviesybės;
Neras tik atilsio širdis:
Viltis nežvelgs į jos gilybes!..

Kuo Maironio eilėraštis „Užmigo žemė“ skiriasi nuo kitų gamtinių eilėraščių? Pažymėkite tinkamą atsakymą.

- ☐ Eilėraštį Maironis parašė svečiuodamasis Šveicarijoje, tad eilėraštyje perteikiami ne Lietuvos, o svetimos šalies vaizdai.
- ☐ Netipiškas yra žvaigždės simbolis – jis dažnesnis ne romantikų, o simbolistų kūryboje.
- ☐ Eilėraštyje atskleidžiami to meto gamtos sukelti lyrinio subjekto įspūdžiai – Maironio kūryboje įprastai žavimasi senosios Lietuvos gamta.
- ☐ Eilėraštis itin liūdnas, ir tą liūdesį lemia nakties vaizdai – tamsi žemė, žvaigždės, dangus.
- ☐ Lyrinio subjekto širdis čia neatsiveria, kaip kituose gamtiniuose eilėraščiuose, neatsiduoda gamtos ritmui, gamta neteikia paguodos.

"Miškas ūžia".

Miškas ūžia, verkia, gaudžia;
Vėjas žalią medį laužo;
Nuliūdimas širdį spaudžia,
Lyg kad replėmis ją gniaužo.

Miškas ūžia

Kokios kalbinės raiškos priemonės vartojamos šiame Maironio eilėraščio posme? Pažymėkite tinkamus variantus.

- ☐ Litotė
- ☐ Aliteracija
- ☐ Sinonimai
- ☐ Palyginimas
- ☐ Vaizdingi veiksmažodžiai

Rinkinio „Pavasario balsai“ svarba XIX amžiaus literatūros kontekste.

Pažymėkite teiginius, tinkamai nurodančius Maironio poezijos rinkinio „Pavasario balsai“ svarbą XIX amžiaus literatūros kontekste.

- ☐ Maironio poezija pirmoji išversta į kitas pasaulio kalbas.
- ☐ Poezijos rinkinys tapo lietuvių tautinio atgimimo ir kalbinės, kultūrinės brandos simboliu.
- ☐ Rinkinį galima vadinti lietuvių grožinės literatūros pradžia, o Maironį – grožinės literatūros pradininku.
- ☐ Maironio eilėraščiai žymi modernios poezijos pradžią Lietuvoje – asmens subjektyvumo raiška eilėraščiuose atvėrė kelią moderniajai lietuvių literatūrai formuotis.
- ☐ Tai buvo pirmasis poezijos rinkinys, kuriame taip dramatiškai prabilta apie tautos likimą spaudos draudimo metais.

Pažymėkite teiginį, netinkamą Maironio tautiniam sąmoningumui įrodyti.

- ☐ Rašė publicistinius straipsnius į nelegalią lietuvių spaudą („Aušrą“, „Šviesą“).
- ☐ Propagavo lietuvių kalbos vartojimą Peterburgo dvasinėje akademijoje.
- ☐ Tapęs Peterburgo dvasinės akademijos profesoriumi aktyviai dalyvavo lietuvių visuomenės gyvenime: draugijų veikloje, buvo lietuvių spaudos bendradarbis.
- ☐ Visą gyvenimą kūrė ir rašė tik lietuvių kalba.
- ☐ Studijuodamas kunigų seminarijoje skaitė Adomo Mickevičiaus, Juzefo Ignaco Kraševskio kūrybą, Simono Daukanto, Teodoro Narbuto istorinius veikalus.

Maironio poezijos tėvynės tema.

Pažymėkite teiginį, netinkamą Maironio poezijos tėvynės temai apibūdinti.

- ☐ Laisvė poeto kūryboje iškeliama kaip svarbiausias praeities ir dabarties kovų argumentas.
- ☐ Poeto kūryboje ryškėja šviesios istorinės praeities ir šviesios dabarties sintezė: didvyrių buvo praeityje, jų yra ir šiandien, esame daug ko iš jų išmokę.
- ☐ Patriotiniuose eilėraščiuose dažnai akcentuojama prasmingo gyvenimo svarba, aukštinama garbinga mirtis už savo tėvynę.
- ☐ Maironis nebuvo toks naivus, kad žadėtų savo tautai greitą ir lengvą pergalę prieš carizmo jungą: kalbėdamas apie tautos praeitį neretai kūryboje akcentuoja ir dramatiškus jos momentus – nuolatinį pavojų kultūrai, priešų antplūdžius, baisias kautynes ir sunkiai iškovotas pergales.
- ☐ Apie istorinę Lietuvos praeitį poetas kalba didžiuodamasis, aukštindamas protėvių žygius, jų šlovę.

Maironio poezijos gamtos tema.

Pažymėkite teiginį, netinkamą Maironio poezijos gamtos temai apibūdinti.

- ☐ Gamta Maironio poezijoje – neabejotinas pretekstas lyrinio subjekto vidaus pasauliui atsiskleisti.
- ☐ Viena iš svarbiausių Maironio kūrybos temų – Lietuvos gamta.
- ☐ Nors ir jausdamas emocinį ryšį su gamta, lyrinis subjektas joje neištirpsta, su ja nesusitapatina, nes gamtos harmonija dažnai yra kontrastas eilėraščio žmogaus būsenai.
- ☐ Giria, miškas Maironio poezijoje – Lietuvos galybės, jos skaudaus likimo, ištvermės, istorinės atminties, gyvybingumo simbolis.
- ☐ Maironio poezijoje dažnai apdainuojamos Lietuvos lygumos – lyrinis subjektas žavisi pievomis, laukais, išsidriekusiais miškais.

Tėvynės išdavimas.

Italų rašytojas Albertas Andžela (Alberto Angela) teigia: „[Romoje] šalia Kapitolijaus yra status skardis, rūke primenantis laivo pirmagalį. Ši iškyša atliko labai svarbų vaidmenį kasdieniniame romėnų gyvenime: tai Tarpėjos uola. Nuo pat seniausių laikų čia į prarają buvo nustumiami piliečiai, nuteisti dėl tėvynės išdavimo.“

Kuri Maironio eilėraščių citata tam tikrais idėjiniais aspektais panaši į Alberto Andželos pasakojimą? Pažymėkite.

- ☐ „Gal Žemaičių šalies milžinai, / Pasigedę senovės gadynės [laikų], / Laukia šauklio, kad vėl kruvinai / Stot į kovą ir ginti tėvynės.“
- ☐ „Oi neverk, matušėle, kad jaunas sūnus / Eis ginti brangiosios tėvynės! / Kad pavirtęs kaip ažuolas girių puikus / Lauks teismo dienos paskutinės.“
- ☐ „Ginkim, ką mūsų proseniai gynė! / Žadinkim brolius meile drąsia!“
- ☐ „Tas ne lietuvis, kurs tėvynę / Bailiai kaip kūdikis apleis...“

Poeto ir poezijos tema.

Raminas skurdžios jų krūtinės
Balsais, kaip balsimo lašu:
Patsai ramumo nepažinęs,
Kitiems išganyką nešu.

Poeta

O ji, padavusi man lyrą,
Į tą užburtą vedė šalį,
Kur takas ašaromis byra,
Kuriuo retai kas eiti gali.

Poezija

Poetams kitiems numylėta ranka
Iš liaurų vainiką nupynė,
Tu jį nors atmint ar atminsi kada?
Tu, jo numylėta tėvyne!

Taip niekas tavęs nemylės

Kokia idėja sieja visus tris Maironio eilėraščių posmus poeto, poezijos tema? Pažymėkite tinkamiausią teiginį.

- ☐ Visuose posmuose lyrinis subjektas teigia, kad tėvynė – jo, kaip poeto, įkvėpimo šaltinis.
- ☐ Dėl šios meilės ir mylimosios – Tėvynės – lyrinis subjektas atsisako dviejų visuomeniniu požiūriu svarbiausių vertybių – garbės ir turtų.
- ☐ Visuose posmuose teigiama, kad tėvynės meilė pakylėja poeto sielą, budina ją iš sąstingio.
- ☐ Visuose posmuose vienaip ar kitaip akcentuojama dramatiška kūrėjo lemtis.
- ☐ Posmuose atskleidžiama lyrinio subjekto kūrybinio įkvėpimo minutė ir jos sukeltos emocijos.

"Kur bėga Šešupė" - romantinis kūrinys.

Ar giedros išaušta pavasario dienos,
Ar krinta po dalgiu žvangučiai lankos,
Ar dreba nuo šalčio apleistos rugienos, –
Mums savo tėvynė graži visados.
Ar pavasaris išaušta, ar kaitri rugpjūtė,
Tu gražiausia, maloniausia, Lietuva-matutė!
[...]
Čia Vytautas didis garsiai viešpatavo,
Ties Žalgiriu priešus nuveikęs piktus;
Čia bočiai už laisvę tiek amžių kariavo;
Čia mūsų tėvynė ir buvo, ir bus.
Čia kur Vytautas Didysis mus ir Vilnių gynė,
Bus per amžius, kaip ir buvus, Lietuvos tėvynė!

Kurios Maironio eilėraščio „Kur bėga Šešupė“ detalės įrodo, kad tai romantinis kūrinys? Pažymėkite tinkamą atsakymą.

- ☐ Eilėraštyje gausu tautosakos detalių: *lanka, dalgis, rugienos, rugiapjūtė*, vartojamas deminutyvas *matutė*.
- ☐ Eilėraščiu tarsi siekiama akcentuoti, kad tėvynė – amžina ir tokia liks, jei bus tęsiama protėvių pradėta kovos, gynimo to, kas brangu, tradicija.
- ☐ Į Maironio Lietuvos kraštovaizdį įrašyta jos istorinė praeitis: šiame eilėraštyje ji idealizuota, sudvasinta, išaukštinta.
- ☐ Eilėraštyje idealizuojamas istorinio laiko herojus Vytautas.
- ☐ Eilėraštyje daug vaizdingų veiksmažodžių ir epitetų.

Maironio kūryboje viena svarbiausių – gamtos tema.

Maironio kūryboje viena svarbiausių – gamtos tema.

1. Iš kurio Maironio eilėraščio yra šios eilutės? Pažymėkite tinkamą atsakymą.

Nuliūdimas širdį spaudžia,
Lyg kad replėmis ją gniaužo.

Girios tamsios, jūs galingos,
Kur išnykote, plačiausios?
Dienos praeities garsingos,
Kur pradingote, brangiausios?

- ☐ „Miškas ūžia“
- ☐ „Mano gimtinė“
- ☐ „Kur bėga Šešupė“
- ☐ „Pavasaris“
- ☐ „Vilnius“

2. Kodėl lyrinio subjekto širdį „nuliūdimas spaudžia“? Pažymėkite tinkamą atsakymą.

- ☐ Lyrinis subjektas apgailestauja, kad nyksta gamtos grožis, o to nykimo priežastis – greitai bėgąs laikas.
- ☐ Iškirto miško tragedija tampa žmogaus tragedija – Maironis su jauduliu prisimena XIX a. Lietuvą apėmusį masinį miškų kirtimą.
- ☐ Lyrinis subjektas nostalgiskai prisimena pagonybės laikų miškų didybę ir grožį.
- ☐ Lyrinis subjektas liūdi dėl greit pralekiančio gyvenimo, tad nostalgiskai gręžiasi į praeitį.
- ☐ Tas nuliūdimas – be aiškios priežasties kylantis metafizinis liūdesys, dažnas lietuvių, ypač poeto, sieloje.

3. Kurios Antano Baranausko poemos „Anykščių šilelis“ citatos temomis ar idėjomis yra panašios į šias Maironio eilėraščių eilutes? Pažymėkite.

- ☐ „Mat, toj pati galybė, ką miškus sugrauzė, / Širdį, dūšią apgriuvo...“
- ☐ „Kur toj puikybė jūsų pasidėjo? / Kur ramus jūsų užimas nuo vėjo, / Kai balto miško lapeliai šlamėjo...“
- ☐ „...lyg rasa par veidą ašarėlės krinta.“
- ☐ „Ką tik jauti, vis ramu: širdį glosto, griaudžia!“